SALA STAMPA DELLA SANTA SEDE
BOLLETTINO
HOLY SEE PRESS OFFICE BUREAU DE PRESSE DU SAINT-SIÈGE PRESSEAMT DES HEILIGEN STUHLS
OFICINA DE PRENSA DE LA SANTA SEDE SALA DE IMPRENSA DA SANTA SÉ
BIURO PRASOWE STOLICY APOSTOLSKIEJ دار الصحافة التابعة للكرسي الرسولي

N. 0630

Lunedì 19.11.2001

Sommario:

♦ LE UDIENZE
♦ UDIENZA AI PARTECIPANTI AL PELLEGRINAGGIO DI FEDELI GRECO-CATTOLICI DALL'UCRAINA
♦ COMUNICATO: ASSEMBLEA SPECIALE PER L'OCEANIA DEL SINODO DEI VESCOVI

♦ LE UDIENZE

LE UDIENZE

Il Santo Padre ha ricevuto questa mattina in Udienza:

Ecc.mi Presuli della Conferenza Episcopale di El Salvador in Visita "ad Limina Apostolorum":
S.E. Mons. Fernando Sáenz Lacalle, Arcivescovo di San Salvador
con l'Ausiliare: S.E. Mons. Gregorio Rosa Chávez, Vescovo tit. di Mulli;
S.E. Mons. José Oscar Barahona Castillo, Vescovo di San Vicente;

Pellegrinaggio di fedeli greco-cattolici dall'Ucraina.

Giovanni Paolo II ha ricevuto oggi in Udienza:
Em.mo Card. Crescenzio Sepe, Prefetto della Congregazione per l'Evangelizzazione dei Popoli.

[01873-01.02]

UDIENZA AI PARTECIPANTI AL PELLEGRINAGGIO DI FEDELI GRECO-CATTOLICI DALL'UCRAINA● DISCORSO DEL SANTO PADRE IN LINGUA UCRAINA● TRADUZIONE IN LINGUA ITALIANA● SALUTO IN LINGUA POLACCA

Alle 11.30 di questa mattina, nell'Aula Paolo VI, Giovanni Paolo II ha ricevuto in Udienza i partecipanti al pellegrinaggio di fedeli greco-cattolici dall'Ucraina, ed ha rivolto loro il seguente discorso:

● DISCORSO DEL SANTO PADRE IN LINGUA UCRAINA

Достойні Кардинали,
Достойні Брати у Єпископстві,
Дорогі у Христі Брати й Сестри!

1. Щиро вітаю у домі Папи усіх вас, що сьогодні прибули сюди з паломництвом–відповіддю на мій візит в Україну, яку я мав радість відвідати у місяці червні. Вітаю Кардинала Любомира Гузара і Кардинала Мар'яна Яворського, й висловлюю вдячність за щирі слова, якими вони висловив ваші спільні почуття. Разом з ними вітаю Єпископів Греко–католицької і Латинської Церков, а також священиків, монахів і мирян обидвох обрядів.

У моєму серці та пам'яті завжди бережу спогад про ті незабутні дні, які я провів серед вас. Складаю подяку Триєдиному Богові, що дозволив мені поцілувати українську Землю і зустрінутися з її благородним народом. Своїм візитом я мав намір вшанувати ваш народ за вірність Євангелію впродовж століть, особливо протягом того, яке щойно закінчилось, коли ваші Церкви пережили болісні, а у той сам час і славні випробовування ісповідництва віри аж до мучеництва.

Під час мого візиту я із зворушенням був вражений тим, як ваш народ зберіг віру, незважаючи на важкі часи й жорстокі переслідування, і як сьогодні він з гордістю її вільно сповідує. Бажаю Вам, мої дорогі Брати й Сестри, щоб ви з мудрістю далі плекали цю "богоносність" української християнської традиції, черпаючи з неї необхідну поживу для щоденного християнського життя.

2. Існування в Україні трьох, гідних пошани обрядів – візантійського, латинського і вірменського – засвідчує вселенський вимір Церкви, яка присутня в різних культурах та у видимий спосіб виявляє таїнство сопричастя, що єднає всіх віруючих у Христа. Нехай, отже, між вами не буде жодного суперництва, лише взаємна пошана та любов: "Бог терпеливості й утіхи нехай дасть вам бути однодумними між собою — за прикладом Ісуса Христа, щоб однодушно, одними вустами ви славили Бога й Отця Господа нашого Ісуса Христа" *(Рим 15, 5–6).*

З точки зору взаємного обміну дарами, закликаю вас ділитися вашим духовним багатством і приймати усе те, що може доповнити, збагатити та зміцнити досвід вашого християнського життя і свідчення. Історія, в дійсності, повчає, що спільнота, яка закривається сама в собі, засуджує себе на внутрішнє зубожіння і обмежує власні можливості до апостольської діяльності.

Ваші партикулярні Церкви, кожна із своєю традицією, духовністю і культом, за словами святого Ігнатія Богоносця, виявляють внутрішню чудову гармонію Христової Церкви. Таким чином вони, у їхній католицькій єдності, є і будуть охоронцями та носіями великої духовної спадщини, з якої зможуть черпати всі народи землі.

3. Дорогі Брати і Сестри, на початку цього нового тисячоліття перед християнами постає важливе завдання і велика відповідальність: йдеться про завжди нове звіщення людям усіх часів і всіх країн Ісуса Христа, який є дорогою, правдою і життям (пор. *Ів* 14, 6). Тому ви покликані, мудро і дієво, вчиняти доступними скарби віри як тим, що вже дещо про них знають, так і тим, які вперше до них наближаються. Щоб виконати це завдання, як усім відомо, перш усього потрібно з послідовністю жити згідно з покликанням, отриманим у Хрещенні та укладати особисте і суспільне життя згідно з Божим законом. Не жалійте зусиль, щоб забезпечити вам самим і молодим поколінням поглиблену формацію

загальнолюдського, духовного та культурного рівня, що вчинить вас здатними дати усім доказ надії, який перебуває у вас (пор *1 Пт 3,*15).

Жорстокий атеїстичний режим десятиліттями старався насильно викорінити Христа з української землі: кілька поколінь були виховані без Христа або також проти Нього. Сьогодні на вашій землі можна вільно говорити про Бога. Але для сучасної людини, зануреної у шум та суєту щоденного життя, слів замало: вона хоче не тільки «чути» про Христа, а прагне, певним способом, Його побачити (див. Nuovo millennio ineunte, 16).

4. З пошаною та щирим признанням благодаті, яка притаманна кожній із Церков, звертаюсь до всіх християн вашої великої країни – католиків, православних і протестантів – закликаючи їх «лагідністю і покірністю Христа» (II Кор 10,1): дайте українському народові можливість пізнати Христа! Дайте йому можливість побачити свого Спасителя! Не чекайте, щоб хтось створив умови, сприятливі для душпастирського зобов'язання та праці; ви самі створюйте їх своєю винахідливістю та великодушністю. А, понад усе, своїм життям та ділами засвідчуйте присутність Воскреслого серед вас! Це буде найбільш красномовним та дійовим посланням, найвищим служінням, яке ви зможете вчинити своїм співвітчизникам.

Здійснення заповіді любові до ближнього буде доказом правдивості вашого зобов'язання. Це чітко навчає Христос Спаситель, коли каже: «Усе, що ви зробили одному з моїх братів найменших – ви мені зробили» (*Мт* 25,40).

5. Дорогі Єпископи, священики, монахи й монахині, катехити й катехитки та вірні всіх християнських Церков, своїм життям покажіть Україні Божественне обличчя Христа. Чим більше Христос буде присутній у кожному з вас, тим більш вірогідним буде ваше свідчення на користь Його Євангелія спасіння.

Вверяю вас Пресвятій Богородиці, Покровительці України, щоб вона берегла вас усіх. З любов'ю та доброзичливістю супроводжую вас, постійно молячись, щоб Всемогутній Господь виповнив «кожну вашу потребу, за багатством своїм, у славі, у Христі Ісусі» (Фил 4,19).

З цими почуттями уділяю усім вам сердечне Апостольське Благословення, яке охоче поширюю на всіх, вам дорогих, і на всіх вірних вашої улюбленої Країни.

[01874-AA.01] [Testo originale: Ucraino]

• TRADUZIONE IN LINGUA ITALIANA

Signori Cardinali,
Venerati Fratelli nell'Episcopato,
Cari Fratelli e Sorelle in Cristo!

1. Siate i benvenuti nella casa del Papa, voi che oggi siete qui a restituire la visita che ho avuto la gioia di compiere nel vostro Paese lo scorso mese di giugno. Saluto il Cardinale Lubomyr Husar e il Cardinale Marian Jaworski, e li ringrazio per le parole cordiali con cui hanno interpretato i comuni sentimenti. Con essi saluto i Vescovi della Chiesa Greco-cattolica e di quella Latina, i sacerdoti, i religiosi e i laici dei due Riti.

Custodisco sempre vivo nella memoria e nel cuore il ricordo dei giorni intensi passati tra voi e rendo grazie al Dio Trino ed Uno per avermi concesso di baciare la Terra ucraina e di incontrare il suo nobile popolo. La mia visita intendeva rendere omaggio alla fedeltà della vostra gente al Vangelo di Cristo lungo i secoli, specialmente in quello appena concluso, durante il quale le vostre Chiese hanno vissuto l'esperienza - dolorosa e gloriosa ad un tempo - della confessione della fede fino al martirio.

Nel corso del mio viaggio, ho potuto ammirare con commozione come il vostro popolo abbia conservato la fede,

nonostante il tempo difficile e duro della persecuzione, e come oggi sia fiero di professarla liberamente. Vi auguro, Fratelli e Sorelle carissimi, di saper coltivare con sapienza questa "teoforia" della tradizione cristiana ucraina, per trarre da essa il necessario nutrimento per la vita cristiana di ogni giorno.

2. L'esistenza nel vostro Paese di tre venerabili riti - bizantino, latino e armeno - testimonia la dimensione universale della Chiesa presente in culture diverse e manifesta visibilmente il mistero di comunione che unisce tutti i credenti in Cristo. Non vi sia perciò tra voi rivalità alcuna, ma rispetto reciproco e amore: "Il Dio della perseveranza e della consolazione vi conceda di avere gli uni verso gli altri gli stessi sentimenti ad esempio di Cristo Gesù, perché con un solo animo e una voce sola rendiate gloria a Dio, Padre del Signore nostro Gesù Cristo" (*Rm* 15, 5-6).

Vi esorto a condividere, in atteggiamento di reciproco scambio di doni, i vostri tesori spirituali e ad accogliere quanto può completare, arricchire e rafforzare la vostra esperienza di vita cristiana e la vostra testimonianza. La storia insegna, infatti, che una comunità che si rinchiude in se stessa si condanna ad un impoverimento interno e limita le proprie possibilità di azione apostolica.

Le vostre Chiese particolari, ognuna con la sua tradizione, spiritualità e pietà, manifestano, come insegna Sant'Ignazio Teoforo, l'interna magnifica sinfonia della Chiesa di Cristo. In tale maniera esse, nella loro unità cattolica, sono e saranno custodi e portatrici di un grande patrimonio spirituale cui possono attingere tutti i popoli della terra.

3. Cari Fratelli e Sorelle, all'inizio di questo nuovo millennio un importante compito e una grande responsabilità si presentano ai cristiani: si tratta dell'annuncio sempre nuovo di Gesù Cristo, via, verità e vita (cfr *Gv* 14, 6) per gli uomini e le donne di tutti i tempi e di tutti i Paesi. Voi siete pertanto chiamati a rendere accessibili, con sapienza ed efficacia, i tesori della fede sia a quanti ne hanno già qualche conoscenza come a coloro che vi si accostano per la prima volta. Per compiere questa missione, voi tutti sapete che bisogna innanzitutto vivere con coerenza la vocazione ricevuta nel Battesimo e organizzare la vita personale e sociale secondo la legge di Dio. Non risparmiate gli sforzi per assicurare a voi stessi e alle giovani generazioni una formazione approfondita a livello umano, spirituale e culturale, che vi renda capaci di dare a tutti ragione della speranza che è in voi (cfr *1 Pt* 3,15).

Un crudele regime ateo per tanti decenni ha cercato con forza di sradicare Cristo dalla terra ucraina: parecchie generazioni sono state educate senza Cristo o anche contro di Lui. Oggi nella vostra terra si può parlare liberamente di Dio. Ma per l'uomo contemporaneo, immerso nel frastuono e nella confusione della vita quotidiana, le parole non bastano più: egli non vuole soltanto sentir "parlare" di Cristo, desidera in qualche modo "vederlo" (cfr *Novo millennio ineunte*, 16).

4. Con rispetto e sincero riconoscimento della grazia propria di ciascuna Chiesa, mi rivolgo a tutti i cristiani del vostro grande Paese - cattolici, ortodossi e protestanti - e li esorto "per la dolcezza e la mansuetudine di Cristo" (*2 Cor* 10,1): date al popolo ucraino la possibilità di conoscere Cristo! Dategli la possibilità di vedere il suo Salvatore! Non aspettate che qualcuno crei le condizioni favorevoli all'impegno e al lavoro pastorale; suscitatele voi stessi con inventiva e generosità. Ma soprattutto testimoniate con la vita e con le opere la presenza del Risorto in mezzo a voi! Sarà il messaggio più eloquente ed efficace, il servizio più alto che potrete rendere ai vostri concittadini.

La realizzazione del comandamento dell'amore verso il prossimo sarà la prova della verità del vostro impegno. Cristo Salvatore ce lo insegna chiaramente quando dice: "Ogni volta che avete fatto queste cose a uno dei più piccoli di questi miei fratelli, l'avete fatta a me" (*Mt* 25, 40).

5. Con la vostra vita mostrate all'Ucraina, cari Vescovi, sacerdoti, religiosi e religiose, catechisti e catechiste, fedeli tutti delle Chiese cristiane, il divino volto di Cristo. Più sarà presente Cristo in ciascuno di voi, più credibile sarà la vostra testimonianza a favore del suo Vangelo di salvezza.

Vi affido alla Santissima Madre di Dio, Patrona dell'Ucraina, perché tutti vi protegga. E vi accompagno con

affetto e simpatia, mentre prego costantemente per voi, affinché il Signore Onnipotente colmi "ogni vostro bisogno secondo la sua ricchezza con magnificenza in Cristo Gesù" (*Fil* 4,19).

Con questi sentimenti imparto a tutti voi un'affettuosa Benedizione Apostolica, che volentieri estendo ai vostri cari ed a tutti i fedeli della vostra amata Terra.

[01874-01.01] [Testo originale: Ucraino]

● SALUTO IN LINGUA POLACCA

Serdecznie pozdrawiam wszystkich pielgrzymów mówiących po polsku. Witam kardynała Mariana, Metropolitę Lwowskiego Obrządku Łacińskiego, biskupów, kapłanów, osoby konsekrowane i wiernych świeckich. Cieszę się z waszej obecności.

Przybyliście do Rzymu, aby dziękować Bogu za duchowe owoce mojej podróży na Ukrainę. Chętnie włączam się w to wasze dziękczynienie, wspominając wspaniałe dni, jakie mogłem spędzić pośród was w Kijowie i we Lwowie. Jakże mógłbym zapomnieć te wspaniałe miasta nad Dnieprem i nad Pełtwią, i te wszystkie miejsca uświęcone ponad tysiącletnią tradycją chrześcijaństwa. Jaka była moja radość, gdy mogłem tam, gdzie święty Włodzimierz przyjmował chrzest, a wraz z nim cała Ruś, chwalić Boga za wierność tego ludu, za chrześcijańskie świadectwo jakie dawał przez wieki, nie szczędząc ofiar aż do przelania krwi. Cieszę się, że właśnie tam, na ukraińskiej ziemi, dane mi było beatyfikować przynajmniej niektórych z tej niezliczonej rzeszy męczenników. Proszę Boga, aby posiew ich krwi stale przynosił rozkwit wiary w sercach wszystkich mieszkańców Ukrainy.

Jestem też niezmiernie wdzięczny Bogu za to, że mogłem wynieść do chwały ołtarzy błogosławionego arcybiskupa Józefa Bilczewskiego. Dzielę tę radość szczególnie z wami, mieszkańcy Lwowa, gdzie pełnił swą biskupią posługę, ale też i z wami, pielgrzymi z Wilamowic, gdzie się urodził i skąd wyszedł. Wszystkich was zawierzam opiece tego Patrona, z którym - jak mówiłem - łączą mnie osobiście więzi sukcesji apostolskiej. Pragnę też wspomnieć tu błogosławionego księdza Zygmunta Gorazdowskiego. Proszę Boga, aby wstawiennictwo tego gorliwego pasterza wspierało szczególnie kapłanów, którzy pełnią posługę w Kościele na Ukrainie. A błogosławiona Jozafata Michalina Hordaszewska niech otacza swą opieką wszystkie siostry zakonne, które ofiarnie służą z czystym sercem, kobiecą wrażliwością i gotowością niesienia pomocy potrzebującym.

Niezapomniane pozostanie w mym sercu gorące - mimo ulewnego deszczu - spotkanie z młodymi Ukrainy. Cieszę się, że przybyliście na nie razem - cały Kościół katolicki w swojej podwójnej tradycji, która jest bogactwem ziemi ukraińskiej. Wierzę, że wasze pokolenie, do którego należy przyszłość, będzie wnosić w nią ten entuzjazm wiary, nadziei i miłości, jaki towarzyszył modlitwie i zabawie przed świątynią Narodzenia Matki Bożej. Drodzy młodzi, sercem obejmuję was wszystkich. Zanieście moje podziękowanie i pozdrowienie waszym rówieśnikom na całej Ukrainie.

W sposób szczególny pragnę dziś dziękować z wami za Ducha braterskiej miłości, który jednoczył nas w tamtych dniach. Niech ten Duch stale wam towarzyszy. Nie gaście Jego natchnień. Niech rozpala serca, oczyszcza sumienia, umacnia wolę wspólnego kroczenia na drodze prowadzącej do królestwa naszego jedynego Ojca. «Jeden jest Pan, jedna wiara, jeden chrzest. Jeden jest Bóg i Ojciec wszystkich, który jest i działa ponad wszystkimi, przez wszystkich i we wszystkich» (Ef 4, 5-6).

Raz jeszcze dziękuję całemu Kościołowi na Ukrainie za gorące przyjęcie i za świadectwo żywej wiary. Wam tu obecnym dziękuję za przybycie i za modlitwę u grobów apostołów Piotra i Pawła w intencji mojej posługi Kościołowi. Jest to najcenniejszy dar, jaki mogliście mi przywieć. Niech i dla was ta modlitwa stanie się ródłem niewyczerpanej łaski Bożej. Zawiecie moje pozdrowienie waszym rodzinom, bliskim i wszystkim, którzy nie mogli tu przybyć. Przekażcie moje błogosławieństwo wszystkim wiernym na Ukrainie. I wam niech Bóg błogosławi!

[Porgo un cordiale benvenuto a tutti i pellegrini che parlano il polacco. Saluto il Signor Cardinale Marian Jaworski, Metropolita di Leopoli dei Latini, i vescovi, i presbiteri, le persone consacrate e i fedeli laici. Sono lieto

per la vostra presenza.

Siete giunti a Roma per rendere grazie a Dio per i frutti spirituali del mio viaggio in Ucraina. Mi inserisco volentieri in questo vostro rendimento di grazie, ricordando i meravigliosi giorni che ho potuto passare tra voi a Kiev e a Leopoli. Come potrei dimenticare queste magnifiche città sul Dniepr e sulla Peltew, e tutti quei luoghi santificati da un'ultramillennaria tradizione del cristianesimo? Quanto sono stato lieto di poter rendere gloria a Dio là, dove San Vladimiro, e con lui l'intera Rus', ricevette il battesimo, per la fedeltà di quel popolo, per la testimonianza cristiana che ha dato attraverso i secoli, senza risparmiare sacrifici, fino allo spargimento del sangue. Mi rallegro perché, proprio in terra ucraina, mi è stato dato di beatificare almeno alcuni di quella moltitudine innumerevole di martiri. Prego Dio affinché la seminagione del loro sangue porti costantemente la fioritura della fede nei cuori di ogni abitante dell'Ucraina.Sono anche infinitamente grato a Dio per aver potuto innalzare alla gloria degli altari il beato arcivescovo Józef Bilczewski. Condivido questa gioia in modo particolare con voi, abitanti di Leopoli, dove egli svolse il suo ministero episcopale, ma anche con voi, abitanti di Wilamowice, dove nacque e da dove partì. Vi affido tutti alla protezione di questo Patrono con il quale - come dissi - sono unito personalmente da uno speciale legame nella successione apostolica. Voglio ricordare qui anche il beato Don Zygmunt Gorazdowski. Prego Dio, perché l'intercessione di questo zelante pastore sostenga in modo particolare i sacerdoti che svolgono il loro ministero nella Chiesa dell'Ucraina. E la beata Jozafata Michalina Hordaszewska circondi della sua protezione tutte le religiose che servono con abnegazione, con il cuore puro, con sensibilità femminile e con prontezza nel portare aiuto a chi si trova nel bisogno.Rimarrà indimenticabile nel mio cuore il caloroso incontro - nonostante una pioggia scrosciante - con i giovani dell'Ucraina. Sono lieto perché eravate venuti a quell'incontro tutti insieme - tutta la Chiesa cattolica nella sua duplice tradizione, che è la ricchezza della terra ucraina. Confido che la vostra generazione, alla quale appartiene il futuro, porti in esso l'entusiasmo della fede, della speranza e dell'amore, che accompagnava la preghiera e la festa davanti al tempio della Nascita della Madre di Dio. Cari giovani, con il mio cuore vi abbraccio tutti. Portate il mio grazie e il mio saluto ai vostri coetanei in tutta l'Ucraina.In modo particolare voglio ringraziare insieme con voi Dio per lo Spirito d'amore fraterno, che ci univa in quei giorni. Che questo Spirito vi accompagni sempre. Non spegnete le Sue ispirazioni. Che egli accenda i vostri cuori, purifichi le vostre coscienze, rafforzi la vostra volontà di camminare insieme lungo la via che porta al regno del nostro unico Padre. "Un solo Signore, una sola fede, un solo battesimo. Un solo Dio Padre di tutti, che è al di sopra di tutti, agisce per mezzo di tutti ed è presente in tutti" (Ef 4, 5-6).Una volta ancora ringrazio tutta la Chiesa dell'Ucraina per la calorosa accoglienza e per la testimonianza di una fede viva. A voi qui presenti va il mio grazie per essere venuti e per la preghiera presso le tombe dei Santi Apostoli Pietro e Paolo secondo l'intenzione del mio ministero a favore della Chiesa. È il più prezioso dono che potevate portarmi. Che questa preghiera diventi anche per voi fonte di inesauribile grazia divina. Portate il mio saluto alle vostre famiglie, ai vostri cari e a tutti coloro che non sono potuti venire qui. Trasmettete la mia benedizione a tutti i fedeli dell'Ucraina. Dio benedica anche voi!]

[01875-09.01[Testo originale: Polacco]

COMUNICATO: ASSEMBLEA SPECIALE PER L'OCEANIA DEL SINODO DEI VESCOVI• PROMULGAZIONE DELL'ESORTAZIONE APOSTOLICA POST-SINODALE

Giovedì 22 novembre 2001, durante una breve cerimonia che si svolgerà, alle ore 11.30, nella Sala Clementina del Palazzo Apostolico, il Santo Padre renderà pubblica l'Esortazione Apostolica post-sinodale *Ecclesia in Oceania* in seguito all'Assemblea Speciale per l'Oceania del Sinodo dei Vescovi tenutasi in Vaticano dal 22 novembre al 12 dicembre 1998.

A questa cerimonia saranno presenti oltre ai membri del Consiglio Post-sinodale per l'Oceania, i membri del Comitato esecutivo della *Federation of Catholic Bishops' Conferences of Oceania* (FCBCO), altri presuli dell'Oceania presenti a Roma, i Capi Dicasteri membri dell'Assemblea speciale, nonché sacerdoti, religiosi, religiose e laici del Continente. Dopo la firma del documento, il Santo Padre trasmetterà via *Internet* a tutte le diocesi dell'Oceania il testo dell'Esortazione nelle versioni inglese e francese. Infatti, data la dispersione geografica e l'estensione del continente, la comunicazione elettronica ha avuto un ruolo di rilievo durante tutto il processo sinodale sin dalla preparazione iniziale. L'invio elettronico del documento pontificio ad opera del Santo

Padre, un primato nella storia della Chiesa, sottolineerà notevolmente questo aspetto.

Dopo la cerimonia il Consiglio post-sinodale dell'Assemblea Speciale per l'Oceania del Sinodo dei Vescovi terrà la sua quinta riunione nella Sede romana della Segreteria Generale.

Il documento *"Ecclesia in Oceania"* - in italiano, inglese, francese e portoghese - sarà a disposizione dei giornalisti accreditati dalle ore 9.00 di giovedì 22 novembre 2001 con EMBARGO fino alla ore 12.00 del giorno stesso. Per le agenzie, EMBARGO anche di trasmissione.
Sarà parimenti a disposizione una sintesi dell'Esortazione Apostolica in inglese e italiano.

[01869-01.01] [Testo originale: Italiano]